

Juridisk guideline

- Hjelpeguide vedrørende lavbundsordningen, klima-lavbundsordningen og ordning ekstensivering af græs

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Malthe Juel Strandby

LANDBRUG & FØDEVARER - ERHVERVSJURA

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
1.1 Hvad er kulstofrige lavbundsjordede?	4
1.2 Hvorfor udtagning af kulstofrige lavbundsjordede?	4
1.3 Tilskudsordninger til udtagning	4
2. Lavbundsordningen	4
2.1 Generelt om lavbundsordningen	4
2.1.1 Formål	5
2.1.2 Regler om lavbundsordningen	5
2.1.3 Hvem kan søge tilskud?	5
2.1.4 Projekttyper omfattet af lavbundsordningen	9
2.1.5 Finansiering af projektet	11
2.2 Proces ved ansøgning om lavbundsordning	13
2.2.1 Oversigt over ansøgningsprocedure	13
2.2.2 Afgørelse og prioritering	14
3. Klima-lavbundsordningen	18
3.1 Generelt om Klima-lavbund	18
3.1.1 Formål	18
3.1.2 Regler om klima-lavbund	19
3.1.3 Hvem kan søge tilskud?	19
3.1.4 Projekttyper omfattet af ordningen	21
3.1.5 Finansiering af projektet	22
3.2 Proces ved ansøgning om klima-lavbundsordningen	25
3.2.1 Oversigt over ansøgningsprocedure	25
3.2.2 Afgørelse og prioritering	25
3.2.3 Udbetaling af tilskud	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
3.2.4 Tilbagebetaling af tilskud	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
4. Tilskudsordning til ekstensivering med slæt	27
4.1 Generelt om ekstensivering med slæt	27
4.1.1 Formål	27
4.1.2 Reglerne om ordningen	27
4.1.3 Hvem kan søge tilskud?	27
4.2 Proces ved ansøgning om tilskud til ekstensivering med slæt	29
4.2.1 Hvor skal man søge tilskud?	29

4.2.2	Hvornår skal man søge tilskud?	29
4.2.3	Hvordan skal man søge tilskud?	29
4.2.4	Ændringer til Fællesskemaet	29
4.2.5	Overdragelse af allerede ansøgte arealer.....	29
4.3	Konsekvenser for landmanden	30
4.3.1	Kontrol af Fællesskema.....	30
4.3.2	Sanktion	31
4.3.3	Tilbagebetaling	32
4.3.4	Klagemuligheder	32

1. Indledning

SEGES Innovation har udarbejdet denne guideline for at danne et overblik over, hvad man som rådgiver og landmand skal være opmærksom på, hvis man via en af gældende tilskudsordninger vil udtage kulstofrige lavbundslande fra landbrugsdrift. Guidelinen har til formål at beskrive juridiske forhold og udfordringer ved anvendelse af tilskudsordningerne.

1.1 Hvad er kulstofrige lavbundslande?

Kulstofrige lande i Danmark betegnes som kulstofrige lavbundslande, når de indeholder minimum 6 % organisk kulstof.¹

1.2 Hvorfor udtagning af kulstofrige lavbundslande?

Det samlede dyrkede lavbundsareal i Danmark vurderes på nuværende tidspunkt til at være godt 170.000 ha. I 2018 udledte de kulstofrige lavbundslande ca. 4,8 mio. ton CO₂ baseret på de emissionsfaktorer, der i dag anvendes til opgørelsen af Danmarks klimaregnskab over for EU og FN. Kulstofrige lavbundslande står dermed for over halvdelen af den samlede udledning, der finder sted ved dyrkningen af lande i Danmark, selvom de kun udgør 7 pct. af landbrugsarealet.

[Citat fra Klimarådets analyse, Kulstofrige lavbundslande | Klimarådet (klimaraadet.dk), offentliggjort den 19. november 2020]

1.3 Tilskudsordninger til udtagning

Guidelinen tager udgangspunkt i følgende tilskudsordninger:

- Vand- og klimaprojekter (herefter benævnt lavbundsordningen)
- Klima-Lavbund
- Tilskudsordning til ekstensivering med slæt

2. Lavbundsordningen

2.1 Generelt om lavbundsordningen

Lavbundsordningen er en del af den danske CAP-plan 2023-2027, som har til formål at understøtte EU-fælles målsætninger om en økonomisk bæredygtig landbrugssektor, fremme denne grønne dagsorden inden for miljø, klima og natur samt styrke udviklingen i landdistrikterne.

¹ Miljøstyrelsens udtagningsordning, <https://mst.dk/natur-vand/vandmiljoe/tilskud-til-vand-og-klimaprojekter/udtagning-af-lavbundslande/>

Lavbundsordningen dækker over ordningerne:

- Kvælstofvådområder
- Lavbundsprojekter

2.1.1 Formål

Det overordnede formål er at forbedre klima, natur og vandmiljø.

Kvælstofvådområdeprojekter har til hensigt at forbedre natur og vandmiljø ved reducere afudledning af kvælstof til fjorde og kystvand samt reducere af udledning af fosfor til søer.

Lavbundsprojekter har til hensigt at nedbringe udledningen af kvælstof og CO₂ fra landbruget til vandmiljøet og atmosfæren ved ekstensivering af drift på landbrugsarealer på kulstofrige lavbundslande. Projekterne har samtidig til hensigt at gavne naturen, da der bliver skabt flere og bedre sammenhængende naturarealer, og fordi biodiversiteten får mere plads.

Tilskudsordningen administreres af Landbrugsstyrelsen, og Miljøstyrelsens rolle er at lave en faglig vurdering af natur- og miljøfaglige spørgsmål i forbindelse med de ansøgte projekter.

2.1.2 Regler om lavbundsordningen

Regelgrundlaget er bekendtgørelse nr. 1174 af 20. september 2023 om tilskud til vand- og klimaprojekter 2023 samt lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.

2.1.3 Hvem kan søge tilskud?

Kommuner og Naturstyrelsens lokale enheder kan søge tilskud til vådområde- og lavbundsprojekter. Det er dog kun kommuner, som kan søge om tilskud til fosforvådområdeprojekter.

2.1.3.1 Kompensation af lodsejer

Lodsejere, der frivilligt indgår i et projekt omfattet af lavbundsordningen, bliver kompenseret af følgende virkemidler, alt efter om de beholder eller sælger projektjorden:

- Tilsagn om tilskud til engangskompensation,
- Kompensation for det konkrete værditab, der opstår, når arealet ekstensiveres, eller
- Salg af jord til Landbrugsstyrelsen, eventuelt med forkøbsret

Det er altid muligt for lodsejeren at erhverve erstatningsjord uden for projektområdet. Landbrugsstyrelsen skal erhverve erstatningsjorden og sælge den videre til lodsejeren, hvilket typisk foregår ved en jordfordeling. Køb og salg af erstatningsjorden indgår ikke i projektøkonomien for lavbundsordningen.

2.1.3.1.1 Engangskompensation til lodsejer

Lodsejere, der deltager i vådområde- eller lavbundsprojekter og som vælger at beholde projektarealerne, bliver kompenseret via arealstøtteordningen engangskompensation. Engangskompensation er en arealstøtteordning med en tilsagnsperiode på fem år, hvor den samlede støtte udbetales af én omgang efter det første år af den femårige tilsagnsperiode.

Det er ikke muligt at søge om engangskompensation på arealer, som Landbrugsstyrelsen har opkøbt og efterfølgende solgt i offentligt udbud efter projektets etablering.

Den vigtigste betingelse for tilskuddet er, at arealerne skal henligge som græs- eller naturarealer, og at man i øvrigt overholder bestemmelserne i den servitut, som er blevet tinglyst ifm. projektet. Derudover skal anlægsarbejdet i projektet være afsluttet året før (dog tidligst i 2023).

Derudover må der ikke være skov på arealet. Arealet må ikke indgå i 3-meters bræmmer eller være registreret som GLM fortidsminde. Arealet må ikke modtage tilskud under andre tilskudsordninger (med undtagelse af ordningerne: Pleje af græs- og naturarealer, grundbetaling, ø-støtte og rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning). Arealet må desuden ikke være omfattet af anden regulering, som indebærer, at arealet ikke må omlægges, eller ikke må dyrkes (bortset fra afgræsning og slæt), og samtidig ikke må gødskes og ikke må sprøjtes.

Arealanvendelse	Støttesats	Afgrødekode
Omdriftsarealer	82.500 kr. pr. ha.	Omdriftsarealer er defineret ved afgrødekoder i bekendtgørelsen til engangskompensation
Permanente græsarealer	35.500 kr. pr. ha.	Permanente græsarealer er defineret ved afgrødekoder i bekendtgørelsen til engangskompensation

Støttesatsen til beregning af kompensation via engangskompensation baseres på den tidligere anvendelse af arealerne i projektområdet. Støttesatsen er afhængig af, hvordan arealet er i referenceperioden 2017-2021. Det er som udgangspunkt lodsejers egen anmeldelse af arealerne i fællesskemaet, der anvendes som grundlag for vurdering af tidligere arealanvendelse i projektområde. Hvis man har en projektaftale, hvor arealanvendelsen er fastlagt på grundlag af en referenceperiode, der ligger før 1. januar 2017, så er det i stedet muligt at anvende 2014 som referenceperioden.

Det anbefales, at der udarbejdes en projektaftale med lodsejeren, som beskriver projektet, kompensationens størrelse, anlægsarbejder mm. til sikring af, at alle parter i projektet kender til projektets konsekvenser.

Det er ejeren af arealet,, som har ansvaret for at søge om tilsagn om tilskud med henblik på kompensation for deltagelse i projektet. Det er først muligt at søge om tilskud, når projektet er afsluttet året forinden. Derfor bør projektejer afgøre, hvornår projektet er afsluttet og give lodsejerne besked herom. Et projekt kan betragtes som afsluttet, når selve etableringen med at

afbryde eller fjerne dræn og grøfter, genslyngning af å mm. er gennemført.

Tilsagnsperioden følger kalenderåret. For ansøgninger, der modtages i 2024, er den 5-årige tilsagnsperiode dermed fra 1. januar 2024 til 31. december 2028. Perioderne for ansøgning og udbetaling følger grundbetalingsordningen. En ansøgning om tilsagn er samtidig en anmodning om udbetaling af tilskud.

Ansøgning om engangskompensation kan indsendes via Tast selv i perioden fra 1. februar til 22. april. Der er ændringsfrist for tilsagn til den 17. maj.

Ansøger skal være opmærksom på, at man i år 2-5 i tilsagnsperioden hvert år skal indsende samme fastholdelseskema som i første år, dog uden krav om, at man skal indtegne arealet, som det skal gøres det første år. Fristen for årlig indberetning er den samme som ansøgningsfristen det pågældende år. Sker der ændringer i tilsagn eller ejerskab, skal Landbrugsstyrelsen orienteres. Den der desuden har rådigheden over arealet, skal indberette arealet i fællesskemaet af hensyn til konditionalitetskontrollen. En fortsat søgning om landbrugsstøtte (f.eks. grundbetaling) efter tilsagnsperiodens ophør indebærer, at man skal fortsætte med at indberette arealer i fællesskemaet.

2.1.3.1.2 Værditabsmodel

Værditabet på et kommende projektareal beregnes som forskellen mellem arealets markedsværdi før projektets etablering og den estimerede værdi af arealet efter etablering af projektet.

Værditabet udbetales i forbindelse med jordfordelingskendelsen. Det giver lodsejeren mulighed for en hurtig udbetaling eller mulighed for at genplacere værditabskompensation i erstatningsjord eller evt. i andre projektarealer i forbindelse med jordfordelingen.

2.1.3.1.3 Salg af projektjord

Hvis lodsejer ønsker at sælge projektarealet, kan Landbrugsstyrelsen købe arealet. Styrelsen vil normalt købe arealet i en jordfordeling sammen med arealer fra øvrige lodsejere i projektområdet. Det er styrelsen, som forhandler salgsprisen med den enkelte lodsejer, og som indgår aftalen som en jordfordelingsoverenskomst.

Når projektet er gennemført vil styrelsen sælge de erhvervede projektarealer ved et offentligt udbud. Arealerne sælges med en tinglyst servitut med bestemmelser om, at arealerne er permanent våd- eller lavbundsområde.

2.1.3.1.4 Forkøbsret ved salg af projektjord

Det er muligt for lodsejeren at få forkøbsret til at tilbagekøbe sin projektjord, når arealet udbydes i et offentligt udbud. Sådant en aftale skal indgås mellem lodsejer og Landbrugsstyrelsen, og er kun aktuel ved første udbudsrunde.

Tilbagekøbsprisen er den højeste pris, som bydes ved udbuddet. Landbrugsstyrelsen kan afvise bud, hvis der ikke opnås en i forvejen mindstepris.

2.1.3.2 Tinglysning af servitut

Lodsejer til et projektareal skal være opmærksom på, at arealerne – efter projektet er gennemført – skal henligge som et område, hvor der er gennemført et vådområde- eller lavbundsprojekt. Dette sikres ved, at der tinglyses en servitut på ejendomme med arealer inden for projektområdet, hvor Landbrugsstyrelsen anføres som påtaleberettiget.

Tinglysning skal foretages inden datoen for slutudbetaling af tilskud.

Servituten skal indeholde følgende bestemmelser:

- 1) For vådområdeprojekter gælder, at arealerne permanent skal henligge som vådområde og fastholdes som græs- eller naturarealer med naturlig vandstand i overensstemmelse med tilsagnet.
- 2) For lavbundsprojekter gælder, at arealerne permanent skal henligge som lavbundsområde og fastholdes som græs- eller naturarealer med naturlig vandstand i overensstemmelse med tilsagnet.
- 3) Arealerne må ikke omlægges.
- 4) Arealerne må ikke tilføres gødning, bortset fra den gødning, der efterlades af græssende husdyr.
- 5) Arealerne må ikke tilføres jordforbedringsmidler.
- 6) Arealerne må ikke tilføres plantebeskyttelsesmidler.
- 7) Arealerne må ikke anvendes til etablering af skov eller energi-, lav- eller stævningskov.

8) Arealerne må ikke anvendes til dyrkning af afgrøder, herunder ikke anvendes til frøproduktion og til dyrkning af energiafgrøder, prydvækster, pyntegrønt og juletræer, hvilket dog ikke er til hinder for, at græs og anden plantevækst på arealerne kan anvendes til græsning, slæt, rørskær, høst af biomasse eller lignende.

9) Der må ikke tilskudsfores på arealerne. Tilskudsfoeding af kalve under 6 måneder i kalveskjul og halm til strøelse er dog tilladt. Mineraler betragtes ikke som tilskudsfoeder.

10) Aktiviteter, bortset fra afgræsning, som ejere og forpagtere iværksætter eller tillader på den del af arealerne, der ligger nærmere end 5 meter fra åbne vandløb, søer over 100 m² og kystlinjer, skal udføres på en måde, der ikke medfører erosion af nævnte del af arealerne. Afstanden regnes fra vandløbets eller søens øverste kant eller for så vidt angår kystlinjer fra årets normale højeste vandstandslinje.

11) Kontrolmyndigheden skal have adgang til projektområdet i forbindelse med kontrol.

12) Der skal være den adgang til projektområdet, der er nødvendig for at kunne opfylde betingelser vedrørende vedligeholdelse af anlæg.

13) Den naturtype og tilstand, der dannes som følge af de bestemmelser, der tinglyses i medfør af nærværende bekendtgørelse, er ikke omfattet af undtagelsesreglen (1-årsreglen) i § 2, stk. 1 og 3, i bekendtgørelse nr. 1067 af 21. august 2018 om beskyttede naturtyper eller senere bestemmelser, der måtte afløse de nævnte bestemmelser.

14) Den, Landbrugsstyrelsen bemyndiger dertil, skal have adgang til arealer i projektområdet i forbindelse med målinger af effekten af projektet på vandmiljøet, naturen og klimaet, herunder til at tage jord- og vandprøver.

2.1.4 Projekttyper omfattet af lavbundsordningen

Det er muligt at få tilskud til forundersøgelserprojekter og etableringsprojekter inden for begge ordninger.

Ansøgning om forundersøgelserprojekter behandles kun i Landbrugsstyrelsen.

Ansøgning om et etableringsprojekt behandles både i Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen skal godkende natur- og miljøfaglige forhold i ansøgningen, imens Landbrugsstyrelsen træffer den endelige afgørelse om tildeling af tilskud.

Nedenstående tabel viser en oversigt over vejledninger og regneark, som skal bruges i ansøgningsprocessen på de forskellige ordninger:

Ordning	Kvælstofvådområder	Lavbundsprojekter
Vejledning om vådområde- og lavbundsprojekter	X	X

Kvælstofregneark inkl. Vejledning	X	X
Fosforregneark inkl. vejledning	X	X
CO2-regneark med vejledning for lavbundsprojekter og vådområdeprojekter	(X)	X

Ordningsvejledningen for de to tilskudsguider findes på www.lbst.dk.

2.1.4.1 Forundersøgelse

Forundersøgelsen udføres forud for etablering af et vådområde- eller lavbundsprojekt. Undersøgelsen har til formål at dokumentere projektets potentiale og mulige konsekvenser samt indhente tilstrækkelige oplysninger om forhold, som er relevante for den efterfølgende ansøgning om et etableringsprojekt.

Forundersøgelsens resultater samles i en *ejendoms*mæssig og *teknisk* forundersøgelsesrapport.

Oplysninger om nærmere indhold og krav til forundersøgelsesrapporten kan findes i [Vejledning til vand- og klimaprojekter](#).

2.1.4.2 Etableringsprojekter

Ansøgning om etableringsprojekter skal indeholde en reservation af økonomiske rammer til kompensation af lodsejerne samt udgifter til etableringsdelen af selve vådområdet eller lavbundsprojektet.

Derudover skal ansøgningen indeholde en redegørelse om relevante natur- og miljøfaglige oplysninger, som blandt andet er baseret på den tekniske forundersøgelsesrapport.

Natur- og miljøfaglige kriterier samt en nærmere oversigt over budget til etablering og reservation af økonomiske rammer til kompensation kan findes i [vejledning til vand- og klimaprojekter](#).

2.1.4.3 Lodsejerinddragelse

Som lodsejer kan du forvente, at du inddrages tidligt i forløbet med kommunen eller Naturstyrelsen, hvis din jord kan indgå i projektarealet. Inddragelse sker typisk enten ved et individuelt eller fælles opstartsmøde med projektejer.

Det er vigtigt, at du som lodsejer får præsenteret projektet på en overskuelig måde, f.eks. via en tidslinje over milepæle, herunder forundersøgelser- og kommende etableringsfase. Der bør være stor mulighed som lodsejer til at komme med input og løsningsforslag til projektet, så alle relevante sten i projektet vendes.

Du bør som lodsejer først forvente, at du skal give endeligt tilsagn om deltagelse i etableringsprojektet 3-5 år ude i fremtiden.

2.1.5 Finansiering af projektet

Landbrugsstyrelsen giver tilskud til 100 % af projektejerens tilskudsberettigede udgifter.

2.1.5.1 Hvis der modtages andre EU-tilskud

Det er som udgangspunkt ikke muligt at få tilskud til udgifter, som er dækket af EU-tilskud under en anden ordning.

Som lodsejer kan du dog stadig søge om tilskud til drift af arealer under en af de arealbaserede ordninger.

Som lodsejer i et projekt kan der søges om tilskud til pleje af græs- og naturarealer med årlig afgræsning eller slæt, hvis arealer i øvrigt opfylder betingelserne for plejetilskuddet.

et er desuden muligt for lodsejere, der deltager frivillige i et vådområde- eller lavbundsprojekt, at søge om tilskud til forberedelse til afgræsning på projektstøtteordningen 'Rydning af tilgroede arealer og forberedelse til afgræsning'. Det er på denne ordning muligt at forberede et areal til afgræsning, hvis der på det ansøgte areal er et overlap svarende til 50 pct. med et areal, hvor der er tilsagn om tilskud til etablering af et vådområde- eller lavbundsprojekt.

Dermed er det muligt for lodsejerne at få dækket udgifter til opsætning af hegn mv. og den efterfølgende pleje af arealerne.

2.1.5.2 Mulighed for grundbetaling

Som lodsejer kan du stadig opnå grundbetaling ved frivillig deltagelse i et projekt under lavbundsordningen, da projektet er direktivimplementerende. Af denne grund kan du opnå grundbetaling under undtagelsesbestemmelserne (artikel 4, stk. 4, litra c, i) på de arealer, der ikke overholder støttebetingelserne til grundbetaling, som følge af projekter der medvirker til implementering af enten vandramme-, habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet.

Det er Miljøstyrelsen, der vurderer om projektet er direktivimplementerende.

Det vil altid være muligt at opnå grundbetaling under undtagelsesbestemmelsen til kvælstofvådområdeprojekter, da de skal bidrage med kvælstofreduktion til et delopland med indsatsbehov på baggrund af vandrammedirektivet. Dette gør sig også gældende for lavbundsprojekter, der bidrager med en kvælstofreduktion til et delopland med indsatsbehov, jf. vandområdeplanerne.

For så vidt angår lavbundsprojekter, der ligger uden for delopland med indsatsbehov jf. vandområdeplanerne, så skal disse projekter i stedet medvirke til at implementere habitat- eller fuglebeskyttelsesdirektivet for at opnå mulighed for grundbetaling.

Landbrugsstyrelsen har ansvaret for at udbetale grundbetalingen til projektarealer, som søges via fællesskemaet.

2.1.5.3 Særligt for lavskov

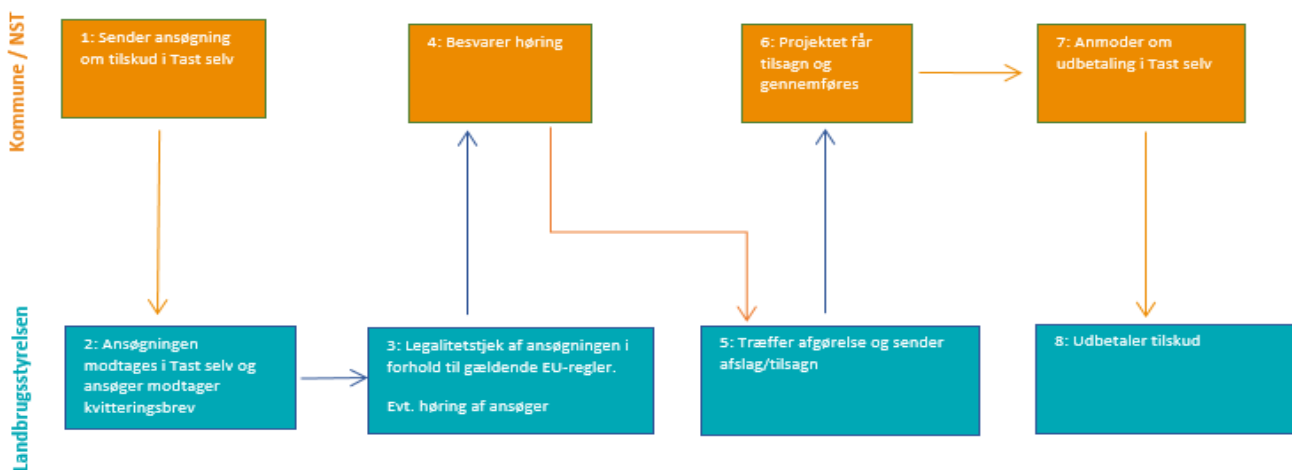
Lavskov, som er en fællesbetegnelse for arealer med træarter, der drives landbrugsmæssigt med henblik på stævning, er støtteberettiget til grundbetaling, hvis træerne stævnes senest 10 år efter etablering eller seneste stævning.

Der må ikke etableres ny skov eller energi-, lav- eller stævningskov på projektarealet. Omvendt kan bestående beplantning blive stående.

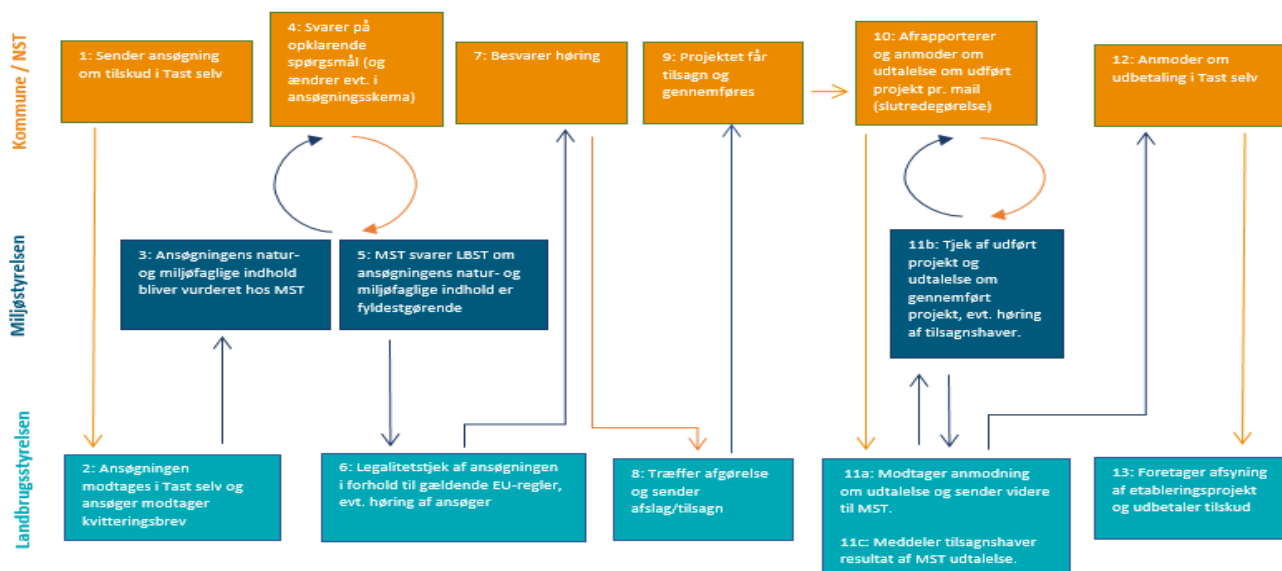
Som lodsejer må du ikke længere dyrke lavskoven (tilføre gødning eller sprøjte), hvis et bestående areal med lavskov opretholdes. Det er dog et krav for grundbetaling, at lodsejer høster biomasse af arealet. En eventuel høst skal ske så skånsomt som muligt.

2.2 Proces ved ansøgning om lavbundsordning

2.2.1 Oversigt over ansøgningsprocedure

Figur 1.1 – Ansøgningsproces for forundersøgelserprojekter

Figur 1.2 – Ansøgningsproces for etableringsprojekter

2.2.2 Afgørelse og prioritering

Ved ansøgningsrundens udløb prioriterer Landbrugsstyrelsen de indkomne ansøgninger fra kommuner eller Naturstyrelsen.

2.3.3.1. Prioritering ved forundersøgelserprojekter

Landbrugsstyrelsen prioriterer forundersøgelserprojekter ud fra bedste omkostningseffektivitet. Dvs. jo lavere omkostninger, jo bedre omkostningseffektivitet.

Landbrugsstyrelsen prioriterer omkostningseffektiviteten for vådområder og lavbundsprojekter hver for sig ud fra følgende prioritering:

- Kvælstofvådområder: Prisen for at fjerne ét kg kvælstof (kr. pr. kg)
- Lavbundsprojekter: Prisen for at reducere drivhusgasudledningen med ét ton CO₂-ækvivalenter (kr. pr. ton)

2.3.3.2 Prioritering ved etableringsprojekter

Landbrugsstyrelsen prioriterer etableringsprojekter til kvælstofvådområder og lavbundsprojekter hver for sig.

Etableringsprojekterne prioriteres følgende:

- Kvælstofvådområder: Prisen for at fjerne ét kg kvælstof (kr. pr. kg) med en maksimumomkostning på 5.100 kr. pr. kg kvælstof
- Prioriteringen af lavbundsprojekter efter tre kriterier, der hver tildeles point med forskellig vægtning:
 - 1. Bedste omkostningseffektivitet,
 - 2. Arealeffektivitet for N-reduktion (kg/N/ha/år), og
 - 3. Projektets effekt ift. at fremme naturens kvalitet og til at skabe sammenhængende og robuste naturområder*

**Ved prioriteringen lægges vægt på artslevesteder på udpegningsgrundlaget eller projektets nærhed til Natura 2000-områder med kortlagte naturtyper. Jo bedre projektets lokalisering understøtter fremme af naturkvalitet, sammenhæng og robusthed, desto bedre. Kriteriet indgår med 25 % i den samlede vægtning.*

Er der i samme delvandopland eller søopland søgt om flere projekter, der tilsammen medfører, at N- eller P-indsatsbehovet overskrides, kan Miljøstyrelsen rangordne og prioritere etableringsansøgningerne på delvandoplandsniveau for N-vådområder og lavbundsprojekter, og på sø-oplandsniveau for P-vådområdeprojekter. Etableringsansøgningerne vil blive prioriteret efter omkostningseffektivitet eller prioriteringsscoren for lavbundsprojekter.

2.3.3.3 Påbegyndelse af projekt

Når ansøgningen er sendt til Landbrugsstyrelsen, kan projektet sættes i gang for egen regning og risiko.

2.3.3.4 Meddelelse om tilsagn

Landbrugsstyrelsen fastsætter en projektperiode ved meddelelse om tilsagn. Projektperioden løber fra ansøgningstidspunktet, og er den periode som projektejer har til at gennemføre projektet. Projektperioden fastsættes typisk til to år for forundersøgelsesprojekter og fire år for etableringsprojekter.

Projektperiode
Projektperiode starter den dag, projektejer sender ansøgningen og varer i enten to eller fire år.

Ændringsperiode
Projektejer kan søge om ændringer og forlængelse af projektet fra ansøgningsdatoen og indtil to måneder før projektperioden slutter.

2.3.3.5 Afslutning af projektet

Før der søges om slutudbetaling på etableringsprojekter, skal projektejer anmode om en udtalelse om vådområde- eller lavbundsprojektet er gennemført i overensstemmelse med projektets formål og tilsagnets miljøfaglige indhold. Det er Miljøstyrelsen, som foretager denne vurdering.

Ved forundersøgelsesprojekter skal der ikke ansøges om en forudgående udtalelse.

Når udtalelsen foreligger, kan der ansøges om slutudbetaling. Der skal indsendes en slutrapport sammen med ansøgningen om slutudbetaling.

Der kan findes nærmere information om forudgående udtalelse, slutrapport og ansøgning om slutudbetaling i [vejledning til vand- og klimaprojekter](#).

Udbetalingsanmodning og slutrapport	Afsyning	Udbetaling af tilskud	Opretholdelse
Projektejer skal indsende udbetalingsanmodning og slutrapport senest tre måneder efter projektperiodens udløb.	Styrelsen syner projektet efter indsendelse af slutrapport og udbetalingsanmodning. Dette foretages, inden der udbetales tilskud.	Styrelsen behandler slutrapport og udbetalingsanmodning og udbetaler tilskuddet.	Investeringen skal opretholdes i fem år fra udbetaling af tilskuddet.

2.3.3.5.1 Opretholdelse af projektet

Projektet skal opretholdes i opretholdelsesperioden, som regnes fra datoen for slutudbetalingen.

Ved opretholdelse forstås de betingelser, som fremgår af tilsagnet. Det kan f.eks. være overholdelse af krav til skiltning og dokumentation for diverse udgifter.

Opretholdelsesperioden for dokumentation er fem et halvt år.

Landbrugsstyrelsen har fastsat satser for tilbagebetaling ved manglende opretholdelse:

- Hvis projektet er opretholdt i 0-36 måneder, medfører det, at 80 procent af tilskuddet kræves tilbagebetalt,
- Hvis projektet er opretholdt i mere end 36 måneder, men mindre end 60 måneder, medfører det, at 40 procent af tilskuddet kræves tilbagebetalt

2.3.3.5.2 Yderligere årsager til nedsætning

Landbrugsstyrelsen kan også nedsætte tilskuddet, hvis blandt andet dokumenter ikke opbevares korrekt, hvis udbudsloven ikke er overholdt, hvis der ikke skiltes korrekt, eller hvis der er sket udbetaling på uretmæssigt grundlag.

Se nærmere oplysninger herom i [vejledning for vand- og klimaprojekter](#).

3. Klima-lavbundsordningen

3.1 Generelt om Klima-lavbund

3.1.1 Formål

Formålet med klima-lavbundsordningen er at tage de mest klimabelastede arealer ud af dyrkning for at reducere den samlede udledning af klimagasser, herunder især drivhusgasudledning. Derudover søger tilskudsordningen at understøtte øvrige natur-, miljø- og klimaformål.

Når lavbundsarealer gøres vådere, går nedbrydningen af jordens tørveindhold og ny tilførte planterester langsommere. Herved vendes frigivelsen af klimagasser til en genopbygning af jordens kulstofindhold og en binding af CO₂. Arealerne kan vådgøres ved f.eks. at afskære dræn og tildække grøfter, oversvømme med vand fra et nærtliggende vandløb eller slukke en drænpumpe.

Se artikel om klima-lavbundsordningen på landbrugsinfo;

https://www.landbrugsinfo.dk/public/4/a/4/miljotiltag_klima_lavbundsprojekter_proces

Det er Miljøstyrelsen, som administrerer ordningen og træffer afgørelse om tildeling af tilskud.

3.1.2 Reglerne om klima-lavbund

Regelgrundlaget er bekendtgørelse nr. 1206 af 26. september 2023 om udtagning af kulstofrige lavbundsjorder med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klima-lavbundsprojekter).

3.1.3 Hvem kan søge tilskud?

Tilskuddet kan søges af kommuner, private lodsejere og fonde. Kommunen har ansvaret for lodsejerkontakt samt udbetaling af erstatning til berørte lodsejer, hvis kommunen er projektejer.

Kommunen kan dog anmode Miljøstyrelsen om at udbetale lodsejerkompensation direkte til de lodsejere, der deltager i projektet.

Det er muligt at være flere private lodsejere om et fælles projekt. Der kan dog kun være én lodsejer, der er projektejer, som er bindeled for dialog med myndigheder mv. vedrørende projektet.

Hvis man som lodsejer ikke ønsker at være projektejer, kan der i visse tilfælde være mulighed for at kommunen i stedet vil overtage projekterollen.

3.1.3.1 Kompensation til lodsejere

Lodsejere kan få engangskompensation til dækning af værditab, der opstår, når arealer ekstensiveres og vådlægges, og ikke længere kan drives med f.eks. jordbearbejdning, gødsning, afgrøder og/eller sprøjtning.

Engangskompensationen er afhængig af den tidligere arealanvendelse.

Arealanvendelse 2015-2019	Engangskompensation [kr./ha]
Omdrift	82.500 kr.
Permanent græs	35.500 kr.
Natur	4.500 kr.

For at opnå kompensation for permanent græs eller omdrift skal arealet have været i landbrugsmæssig drift de sidste fem år før ekstensiveringen på arealet.

Der anvendes Landbrugsstyrelsens marktema for at få en entydig identifikation af arealer, hvortil der ydes tilskud. Det er arealets driftsform og de indberettede afgrødekoder i perioden 2015-2019, der vil ligge til grund for den beregnede engangskompensation. Hvis der er sædskifte i perioden, indplaceres arealet under den højest opnåede kompensationsssats for perioden.

Private lodsejere, som ikke har en landbrugsbedrift, men som ejer jord, der bliver påvirket af projektet, dvs. indgår i projektet og bliver tinglyst, kan få kompensation svarende til kompensationsssatsen for naturarealer.

Der gives ikke tilskud til jordfordeling og jordkøb.

Den endelige kompensationsberegning foretages af Miljøstyrelsen, når der anmodes om slutudbetaling.

3.1.3.2 Tinglysning af servitut

Lodsejer til et projektareal skal være opmærksom på, at arealerne – efter projektet er gennemført – skal henligge som et område, der udgør et græs- eller naturareal. Arealerne må ikke omlægges. Dette sikres ved, at der tinglyses en servitut på ejendomme med arealer inden for projektområdet, hvor Miljøstyrelsen anføres som påtaleberettiget.

Er tilsagnshaver en kommune har denne ansvaret for tinglysning af aftalen. Er tilsagnshaver privat lodsejer står Miljøstyrelsen for tinglysningen

Servitutten skal indeholde følgende bestemmelser:

- 1) Arealerne skal permanent henligge som lavbundsområde og fastholdes som græs- eller naturarealer med naturlig vandstand i overensstemmelse med tilsagnet.
- 2) Arealerne må ikke omlægges.
- 3) Arealerne må ikke tilføres gødning, bortset fra den gødning, der efterlades af græssende husdyr.
- 4) Arealerne må ikke tilføres jordforbedringsmidler.
- 5) Arealerne må ikke tilføres sprøjtemidler i form af pesticider, insekticider og lignende.
- 6) Arealerne må ikke anvendes til etablering af skov eller energi-, lav- eller stævningskov
- 7) Arealerne må ikke anvendes til dyrkning af afgrøder, herunder ikke anvendes til frøproduktion og til dyrkning af energiafgrøder, prydvækster, pyntegrønt og juletræer, hvilket dog ikke er til hinder for, at græs og anden plantevækst på arealerne kan anvendes til græsning, slæt, rørskeer, høst af biomasse eller lignende.
- 8) Der må ikke tilskudsfodres på arealerne. Tilskudsfodring af kalve under 6 måneder i kalveskjul og halm til strøelse er dog tilladt. Mineraler betragtes ikke som tilskudsfoder.
- 9) Aktiviteter, bortset fra græsning, som ejere og forpagtere iværksætter eller tillader på den del af arealerne, der ligger nærmere end 5 meter fra åbne vandløb, søer over 100 m² og kystlinjer, skal udføres på en måde, der ikke medfører erosion af nævnte del af arealerne. Afstanden beregnes fra vandløbets eller søens øverste kant eller for så vidt angår kystlinjer fra årets normale højeste vandstandslinje.
- 10) Kontrolmyndigheden skal have adgang til projektområdet i forbindelse med kontrol.
- 11) Der skal være adgang til projektområdet, der er nødvendig for at kunne opfylde bestemmelser vedrørende vedligeholdelse af anlæg.
- 12) Den naturtype og tilstand, der dannes som følger de bestemmelser, der tinglyses i medføre af nærværende bekendtgørelse, er ikke omfattet af undtagelsesreglen (1-årsreglen), i § 2, stk. 1 og 3, i bekendtgørelsen om beskyttede naturtyper.

13) Den, Miljøstyrelsen bemyndiger dertil, skal have adgang til arealer i projektområdet i forbindelse med målinger af effekten på klima, natur og vandmiljø, herunder til at tage jord- og vandprøver.

Tinglysning skal foretages inden datoen for slutudbetaling af tilskud.

3.1.4 Projekttyper omfattet af ordningen

For at kunne søge om tilskud skal projektområdet opfylde følgende betingelser:

- mindst 60 % af projektarealet er beliggende på kulstofrige lavbundsjordder med minimum 6 % organisk kulstofindhold, jf. kort over tørveholdige jordder i MiljøGIS, som kan tilgås på Miljøstyrelsens hjemmeside, og
- projektarealet er mindst 10 ha

Det er muligt at fravige de ovenstående kriterier, hvis projektet enten:

- højst ligger 10 % under den angivne arealstørrelse eller andel af projektarealet på kulstofrige landbrugsjorde, eller
- et projekt opfylder kravet om omkostningseffektivitet og ikke medfører forøget fosforudledning, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 2, nr. 2 og 3

Det er muligt at få tilskud til forundersøgelsesprojekter og etableringsprojekter

Ansøgninger behandles i Miljøstyrelsen.

3.1.4.1 Forundersøgelse (fase 1)

Forundersøgelsen skal afklare, om der vil kunne etableres et lavbundsområde med de nødvendige miljøeffekter. Der skal tages jordprøver, som skal vise jordbundsforholdene, herunder fosforindholdet, så det kan vurderes, om projektet har negative effekter. Det er også under forundersøgelsen, at det skal fastlægges, hvilke tiltag der kan gøre området tilstrækkeligt vådt og samtidig sikre, at arealerne udenfor projektområdet ikke påvirkes.

Som udgangspunkt vil man forsøge at genetablere den naturlige hydrologi indenfor området ved fx at fjerne rørlagte dræn, tilkaste grøfter, genslynge vandløbet eller slukke drænpumper.

Der skal udarbejdes et budget for de samlede anlægsomkostninger inklusive rådgiverydelser og arealkompensation.

Projektet skal anmeldes til VVM-screening hos kommunen. Visse projekter kan være VVM-pligtige, og dermed kræve en miljøtilladelse. Derudover kan andre tilladelser f.eks. efter vandløbsloven og naturbeskyttelsesloven være relevante.

Der er faste krav til, hvad forundersøgelsen skal indeholde. Disse krav fremgår af [Vejledning om tilskud til Klima-Lavbundsprojekter](#). Der skal udfyldes regneark med beregninger for CO₂, kvælstof og fosfor. Metoderne til beregning fremgår af vejledninger på Miljøstyrelsens hjemmeside: Klima-Lavbund (mst.dk). Hvis du som lodsejer vælger at stå for projektet selv, er det vigtigt, at du vælger en rådgiver, der har erfaring med at udarbejde tekniske forundersøgelser til vådområder eller lavbundsprojekter.

3.1.4.2 Anlægsfasen (fase 2)

Hvis Miljøstyrelsen – ved en miljøfaglig vurdering af projektets forundersøgelse - har sikret, at projektforslaget opfylder betingelserne til Klima-lavbundsordningen og har vurderet, at projektet er omkostningseffektivt, så kan projektet overgå til anlægsfasen. For at et projekt er omkostningseffektivt, må projektet ikke overstige 8.533 kr./ton CO₂-ækvivalenter.

Undtagelsesvist kan et projekt med en omkostningseffektivitet på op til to gange 8.533 kr./ton vurderes omkostningseffektivt, hvis der er betydelig effekt i forhold til formålet med projektet.

I anlægsfasen skal der søges om de nødvendige kommunale tilladelser.

3.1.4.3 Opretholdelsesperiode (fase 3)

Når projektet er gennemført, skal dyrkningsrestriktionerne tinglyses på ejendommen, og der skal eventuelt udarbejdes en ejendomsværdibeskatning. For yderligere vejledning kan man forhøre sig hos sin bank.

3.1.5 Finansiering af projektet

Miljøstyrelsen yder tilskud op til 100 % af de tilskudsberettigede udgifter.

Der reserveres en tilskudsramme på 128.000 kr./ha for projektet. Tilskudsrammen er en gennemsnitsbetragtning ud fra, hvad det forventeligt vil koste at udtage en hektar lavbundsjord. Tilskudsrammen skal dække hele projektet, hvilket vil sige:

- Forundersøgelse (3 %*)
- Anlægsfasen (32 %*)
- Lodsejerkompensation (65 %*)

**vejledende fordelingsnøgle er angivet i ()*

Se [Vejledning om tilskud til Klima-Lavbundsprojekter](#) for en mere specifik oversigt over, hvilke udgifter der gives tilskud til.

3.1.5.1 Hvis der modtages andre EU-tilskud:

Der ydes ikke tilskud til aktiviteter, hvortil der er modtaget EU-tilskud til lignende aktiviteter. Dette gælder også ift. aktiviteter, der er pligt til at foretage i henhold til anden lovgivning eller tinglyste servitutter.

Som lodsejer har du dog mulighed for at søge andre tilskudsordninger. Det drejer sig bl.a. om bio-ordningerne i CAP-reformen.

Det er også muligt at kombinere projektarealet med dit GLM8 krav, hvis du som lodsejer har et eksisterende arealtilsagn, der er givet før 2023, og såfremt at projektarealerne er registreret som omdriftsarealer. For nye projekter, der etableres efter udgangen af 2022, gælder baseline fra 2023. Hvis arealerne fortsat er registreret som omdrift, vil de indgå i grundlaget for hvor meget af bedriftens omdriftsareal, der skal udgøres af ikke-produktive elementer og -arealer, men de kan ikke indgå i selve opfyldelse af GLM8 kravet.

3.1.5.2 Mulighed for grundbetaling

Tilskudsordningen for Klima-Lavbundsprojekter forhindrer ikke, at der fortsat kan søges om grundbetaling, så længe aktivitetskravet og betingelserne bliver overholdt.

Fra 2023 vil Miljøstyrelsens Klima-Lavbundsprojekter også kunne opretholde grundbetaling, hvis projektet resulterer i, at et tidligere landbrugsareal ikke længere kan leve op til de generelle støttebetingelser for grundbetaling, da der er en undtagelsesmulighed for arealer, der indgår i nationale ordninger til drivhusgasreduktion.

Som lodsejer skal opfylde forpligtelsen om landbrugsaktivitet på de dele af dine indberettede arealer med grundbetaling til projektarealer, hvor det er muligt, medmindre dette er i strid med formålet med projektet. Forpligtelsen om en landbrugsaktivitet gælder ikke arealer, der som en direkte konsekvens af Miljøstyrelsens Klima-Lavbundsprojekter f.eks. bliver så våde, at du hverken kan slå dem eller lade dem afgræsse.

3.1.5.3 De minimis-støtte

Engangskompensation for naturarealer bliver udbetalt som de minimis-støtte.

Som lodsejer, der ønsker engangskompensation, skal du ved anmodning om slutbetaling angive, hvor meget du har modtaget i de minimis-støtte. Du kan finde ud af, om du tidligere har modtaget de minimis-støtte fra andre myndigheder ved at se på tilsagns- eller udbetalingsbreve. Hvis det ikke fremgår af brevene, at der er tale om de minimis-støtte, kan du gå ud fra, at der ikke er opnået anden de minimis-støtte.

Opgørelse over, hvor meget du som lodsejer har modtaget i de minimis-støtte inden for de seneste tre regnskabsår, herunder fra hvilken ordning og hvornår, skal angives i selvbetjeningen.

3.1.5.4 Særligt om lavskov

Lavskov, som er en fællesbetegnelse for arealer med træarter, der drives landbrugsmæssigt med henblik på stævning, er støtteberettiget til grundbetaling, hvis træerne stævnes senest 10 år efter etablering eller seneste stævning.

Der må ikke etableres ny skov eller energi-, lav- eller stævningskov på projektarealet. Omvendt kan bestående beplantning blive stående.

Som lodsejer må du ikke længere dyrke lavskoven (tilføre gødning eller sprøjte), hvis et bestående areal med lavskov opretholdes. Det er dog et krav for Grundbetaling, at lodsejer høster biomasse af arealet. En eventuel høst skal ske så skånsomt som muligt.

Lavskoven skal indberettes med samme afgrødekode som før projektets etablering, hvis det ønskes at søge grundbetaling til arealet.

Hvis lavskoven på grund af projektet ikke længere er i en plantagemæssig stand eller det ikke er muligt at høste/stævne lavskoven det 10. år, fx fordi arealet er oversvømmet, så vil reglen for opretholdelse af grundbetalingen jf. undtagelsesbestemmelsen i artikel 32 kunne træde i kraft, hvis lavskovsarealet dannede grundlag for en støtteudbetaling under Enkeltbetalingsordningen i 2008. Hvis dette sker, kan det tidligere lavskovsareal anmeldes i Fællesskemaet med grundbetaling 'Under artikel 32' og med afgrødekode '321'

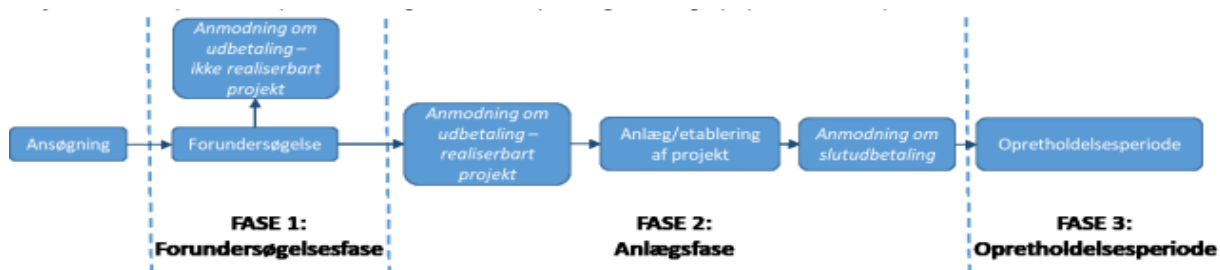
3.1.5.5 Særligt om økologi

Det er ikke muligt at søge nyt tilsagn om Økologisk Arealtilskud til et økologisk areal, som er omfattet af et forbud mod brug af pesticider, og som er en del af projektarealet. Hvis der allerede er givet tilsagn på arealet, så vil tilskuddet blive reduceret til 55 kr./ha/år i den resterende del af tilsagnsperioden. Tilsagnet bortfalder, hvis arealet bliver omfattet af undtagelsen i artikel 32. Lodsejer skal i så fald tilbagebetale det tidligere udbetalte i tilsagnsperioden.

Det er muligt at søge om tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer, hvis arealet lever op til kravene for at få tilsagn, og det ønskes at have produktion i form af slæt eller afgræsning på hele eller dele af projektarealet. Det er muligt at omdanne et eksisterende tilsagn om Økologisk Arealtilskud til Pleje af græs- og naturarealer.

3.2 Proces ved ansøgning om klima-lavbundsordningen

3.2.1 Oversigt over ansøgningsprocedure

Ansøgningen skal foretages ved hjælp af en selvbetjeningsløsning, som kan findes på www.mst.dk/lavbund.

Ansøgningen skal udfyldes af projektejer.

Der ansøges om tilsagn til forundersøgelse. Uanset om der allerede foreligger en forundersøgelse eller ej, skal man igennem forundersøgellesfasen, før man kan søge om tilsagn til anlægsfasen.

Ansøgningen skal indeholde oplysninger, der fremgår af ansøgningskemaet, herunder:

- ansøgers navn,
- en beskrivelse af det projekt, der ønskes gennemført, herunder lokalisering,
- en beskrivelse af, hvordan projektet forventes at understøtte andre samfundsinteresser vedrørende natur, miljø og klimatilpasning,
- indtegning af projektområdet i MiljøGIS,
- oplysning om projektet er omfattet af et samtykke eller et betinget samtykke efter reglerne i bekendtgørelsen om multifunktionel jordfordeling, og
- oplysning om, hvorvidt der til arealer i projektområdet er ansøgt om eller opnået tilskud efter andre tilskudsordninger.

3.2.2 Afgørelse og prioritering

Miljøstyrelsen prioriterer indkomne ansøgninger på baggrund af potentialet for at levere på en række effekter. De forventede effekter fastlægges i forbindelse med forundersøgelsen til projektet.

Prioriteringsoversigten fremgår af [Vejledning om tilskud til Klima-Lavbundsprojekter](#).

3.2.2.1 Meddelelse om tilsagn

Det er kun muligt at ansøge om forundersøgelse i fastlagte ansøgningsrunder.

Det er muligt at anmode om opstart af etablerings- eller anlægsfasen og anmodning om slutudbetaling uafhængigt af ansøgningsrunder.

3.2.2.2 Klage over afgørelse

Der er ikke klageadgang for afgørelserne truffet efter bekendtgørelsen. Det betyder at afgørelsen ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

3.2.2.3 Udbetaling af tilskud - Anmodning

Der kan umiddelbart anmodes om udbetaling to gange i projekter:

- Efter endt forundersøgelse, og
- Når Miljøstyrelsen har godkendt slutredegørelsen efter endt etablering

Det er dog også muligt at ansøge Miljøstyrelsen om at foretage ratevise udbetalinger af tilskud:

- Anmodning om rateudbetaling af tilskud skal ske ved anvendelse af skabelonen til ansøgning om rateudbetaling (kan tilgås på Miljøstyrelsens hjemmeside)
- Ansøgning skal vedlægges et påtegnet delregnskab, der angiver de med gennemførelsen af projektaktiviteten forbundne, afholdte og betalte omkostninger, en liste over regnskabsbilagene samt en beskrivelse af status for projektet
- Private lodsejere kan anmode om at få tilskuddet udbetalt i op til fire årlige rater (min. 15.000 kr. – bortset fra sidste rate)

Anmodning om slutudbetaling skal være modtaget hos Miljøstyrelsens senest tre måneder efter projektets slutdato.

Der fremgår visse dokumentations- og oplysningskrav ifm. anmodning om udbetaling. Disse krav kan ses i [Vejledning om tilskud til Klima-Lavbundsprojekter](#).

3.2.2.4 Udbetaling af tilskud – udbetaling

Udbetaling af tilskud udbetales som udgangspunkt i to rater:

- Efter endt forundersøgelse, og
- Når etableringen er gennemført

Miljøstyrelsen kan dog også efter ansøgning foretage ratevise udbetalinger af tilskud med følgende anmærkninger:

- Miljøstyrelsen kan ikke foretage ratevise udbetalinger af lodsejerkompensation for værditab
- Udbetalinger af rater er betinget af, at projektet gennemføres i overensstemmelse med tilsagnet om tilskud

Engangskompensation til lodsejere udbetales umiddelbart efter etableringen er foretaget. Det er dog muligt for lodsejer at indgå aftale med Naturstyrelsen om lodsejerkompensation, så udbetaling kan ske før projektgennemførelsen, hvis forundersøgelsen viser, at projektet opfylder kriterierne i bekendtgørelsens § 14, stk. 2, nr. 2 om ingen forøget fosforudledning, og at der er tinglyst en servitut i henhold til bekendtgørelsens § 19 på lodsejers arealer.

4. Tilskudsordning til ekstensivering med slæt

4.1 Generelt om ekstensivering med slæt

Ekstensivering med slæt er en etårig bio-ordning, der skal fremme ekstensiv drift af omdriftsarealer på Lavbundsjorder.

4.1.1 Formål

Formålet med tilskudsordningen er at fremme en ekstensiv drift af omdriftsarealer i ådale og på kulstofrige jorder, som en forberedende indsats eller et supplement til en permanent udtagning.

Hensigten med ekstensiveringen er at reducere udledningen af drivhusgasser og kvælstof fra lavbundsjorderne til gavn for klimaet. Desuden bidrager kravet om slæt og forbuddet mod gødskning til en gradvis udpining af næringsstofindholdet i jorden, hvilket begrænser fosfortab og metanudslip ved en eventuel senere permanent udtagning.

Ordningen er således et tilbud til de landbrugere, som ønsker at gøre en klimaindsats, men som på nuværende tidspunkt ikke er klar til at opgive driften på deres jorder permanent, eller som ikke har mulighed for at indgå i et vådområdeprojekt.

4.1.2 Reglerne om ordningen

Ordningen er reguleret ved bekendtgørelse om tilskud til ekstensivering med slæt. Bekendtgørelsen gælder alene for et år ad gangen.

4.1.3 Hvem kan søge tilskud?

Det er ejeren eller forpagteren af en mark, der ligger inden for kortlaget over kulstofrige jorder og randarealer i ådale. Derudover skal markerne ved ansøgningsårets begyndelse være omdriftsareal eller have modtaget støtte til ekstensivering med slæt det foregående år.

4.1.3.1 Kriterier for tilskudsberettigelse

Landbrugers adgang til at søge tilskud via ordningen forudsætter, at alle følgende betingelser er opfyldte:

- Ansøger skal samme år have søgt om grundbetaling til marken, og marken skal være berettiget til grundbetaling
- Ansøger skal give alle oplysninger, som har betydning for gennemførelsen af en kontrol på ansøgers bedrift, og vederlagsfrit yde erhvervsministeren den fornødne bistand hertil
- Ansøger må ikke fortie eller give urigtige eller vildledende oplysninger i sin ansøgning
- Ansøger skal søge tilskud til mindst 0,01 ha på den enkelte mark, og ansøger skal søge tilskud til mindst 0,30 ha i alt
- Marken må ikke være omfattet af andre tilsagn om tilskud til andre bioordninger på ansøgningstidspunktet
- Marken må ikke være omfattet af et gødningsforbud på ansøgningsfristen
- Marken skal være et omdriftsareal. (Man kan dog søge ordningen på arealer med permanent græs, hvis

arealet i det seneste ansøgningsår har været omfattet af tilskud til ekstensivering med slæt)

- Der må ikke være solceller på marken
- Mindst 50 % af marken skal ligge på kulstofrige jorder eller randarealer i ådale*

* Kortlagene over kulstofrige jorder og randarealer i ådale kan findes i Internet Markkort (IMK).

4.1.3.2 Sammenhæng til øvrige tilskudsordninger

Ansøgers ret til grundbetaling og Ø-støtte berøres ikke af, at han søger tilskud til ekstensivering med slæt.

4.1.3.3 Fradragsarealer

Ved opgørelsen af det tilskudsberettigede areal skal overlappende fradragsarealer på den indtegnede mark trækkes fra. Ved fradragsarealer forstås et af følgende arealer:

- Arealer, der i ansøgningsåret er registreret som GLM-fortidsminder og -søer i IMK
- Arealer, der i ansøgningsåret er registreret som 3 meter bræmmer i IMK
- Arealer, der i ansøgningsåret ikke er støtteberettigede under grundbetalingsordningen i IMK
- Arealer, der i ansøgningsåret er registreret som markkrat i IMK
- Arealer, der i ansøgningsåret indberetter småbiotoper til at opfylde GLM 8 samt småbiotoper under bio-ordningen biodiversitet og bæredygtighed
- Arealer, der 1. november i kalenderåret forud for ansøgningsåret er registreret som et § 3-areal på Danmarks miljøportal
- Arealer, der i forvejen er omfattet af gødningsforbud (f.eks. arealer i en radius af 25 meter fra vandboringer iht. miljøbeskyttelsesloven)

Bemærk at kravet om et mindsteareal på 0,3 hektar skal være opfyldt efter, at fradragsarealer er fratrukket.

4.1.3.4 Ansøgers forpligtelser

I bekendtgørelsen om tilskud til ekstensivering med slæt er ansøgers forpligtelser opdelt i "Forpligtelser" og "Andre forpligtelser". Ansøgers ret til tilskud er betinget af, at begge typer af forpligtelser overholdes i hele ansøgningsåret. Det er imidlertid alene "Forpligtelser", som ordningen konkret går ind og kompenserer for.

Følgende forpligtelser skal alle overholdes, før arealet vil betragtes som tilskudsberettiget:

- Der skal senest den 1. januar i ansøgningsåret være etableret et plantedække bestående af græs og andet grøntfoder på marken
- Arealet må ikke tilføres gødning i ansøgningsåret (er du tilmeldt register for gødningsregnskab, skal du indberette marken med en gødningsnorm på 0)
- Arealet må afgræsses arealet i hele ansøgningsåret. Dog må arealet, i perioden hvor der skal tages

mindst et slæt (1.juni-15.september), første afgræsses efter der er taget slæt.

- Der skal i perioden 1. juni til og med 15. september i ansøgningsåret tages mindst ét slæt (plantematerialet skal fjernes fra marken senest d. 15. september.)
- Plantedækket skal opretholdes i hele ansøgningsåret (1. januar til og med 31. december)
- Dog muligt at destruere plantedækket efter 15. september, hvis der sker som følge af anlægsarbejder i forbindelse med arealet indgår i et vand- og klimaprojekt

De anførte forpligtelser er tilknyttet følgende definitioner:

"1) Ved plantedække forstås græs og andet grøntfoder, hvilket omfatter enhverplanteart, der normalt forekommer på græsningsarealer, hvad enten de er naturlige eller tilsåede.

2) Et areal anses som plantedækket, når planterne dækker mere end en tredjedel af hvert område over 100 m² på arealet.

3) Ved slæt forstås, at alt det afslåede plantemateriale fjernes fra marken."

4.2 Proces ved ansøgning om tilskud til ekstensivering med slæt

4.2.1 Hvor skal man søge tilskud?

Tilskud til ekstensivering med slæt søges via Fællesskemaet på siden "Ekstensivering med slæt". Fællesskemaet er tilgængelig på Tast Selv, som kan tilgås via Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

4.2.2 Hvornår skal man søge tilskud?

Tilskudsordningen kan søges fra 1. februar til 22. april 2024. Evt. tilvalg af mulighed for græsning skal ske senest den 17. maj 2024.

4.2.3 Overdragelse af allerede ansøgte arealer

Udbetalingen af tilskuddet vil ske til den landbruger, som har ansøgt via Fællesskemaet. Det gælder også i tilfælde af, at ansøger overdrager det tilskudsberettigede areal inden udbetalingen har fundet sted. Ansøger skal i denne situation være opmærksom på, at ansøger efter overdragelsen forbliver ansvarlig for at overholde betingelserne for tilskud. Det gælder både for de grundlæggende kriterier for tilskudsberettigelse og for ansøgers forpligtelser.

4.2.3.1 Udbetaling af tilskud

Tilskudssatsen for 2024 udgør 3.526 kr. pr. tilskudsberettiget hektar. Udbetalingen vil ske samlet samtidig med, at der udbetales grundbetaling, dvs. fra 1. december 2024 til 30. juni 2025.

Ansøgning om udbetaling sker automatisk, når anmelder har tilmeldt sig tilskudsordningen.

Alle ansøgninger, der opfyldes ordningens krav, bliver imødekommet. Satsen kan blive lavere – eller højere –

end planlagt. I tilfælde af underansøgning til ordningen, kan tilskuddet blive forhøjet med maksimalt 35 %. I tilfælde af overansøgning til ordningen, vil der blive overført midler fra andre underansøgte bio-ordninger og eventuelt fra grundbetalingsordningen.

4.3 Konsekvenser for landmanden

4.3.1 Kontrol af Fællesskema

Landbrugsstyrelsen forestår den administrative kontrol af alle indsendte fællesskemaer med henblik på at sikre, at betingelserne for tilskud overholdes. Hvis Landbrugsstyrelsen er i tvivl om, hvorvidt betingelserne er overholdt, vil ansøger modtage et høringsbrev. Ansøger vil herefter have ret til at udtale sig om de tvivlsomme forhold, inden Landbrugsstyrelsen træffer afgørelse om ansøgningen.

4.3.1.1 Kontrolbesøg

Udover den administrative kontrol vil Landbrugsstyrelsen udtage 5 % af tilskudsmodtagerne til kontrolbesøg. Kontrolbesøgene vil som udgangspunkt ske uden varsel.

Tilskudsmodtager har pligt til at virke for gennemførelsen af kontrollen. Det gælder uanset tilskudsmodtageren måtte have overdraget arealet, og derfor ikke længere opholder sig på bedriften. Som en del af sin medvirken skal tilskudsmodtager sikre sig, at Landbrugsstyrelsen har adgang til det areal, som er underlagt kontrollen. Såfremt kontrolbesøget ikke kan gennemføres på grund af forhold, som kan tilregnes tilskudsmodtager, vil Landbrugsstyrelsen kunne afvise ansøgningen.

Tilskudsmodtager vil efter kontrolbesøget modtage et brev med Landbrugsstyrelsens resultater. Såfremt tilskudsmodtager har bemærkninger hertil, skal han sende disse til Landbrugsstyrelsen. Bemærkninger betragtes som rettidig modtaget, hvis de er kommet frem til Landbrugsstyrelsen inden for den høringsfrist, som er angivet i brevet med kontrolresultatet.

4.3.2 Sanktion

Såfremt tilskudsmodtager overtræder betingelserne for tilskud, vil Landbrugsstyrelsen træffe afgørelse om bortfald eller nedsættelse af tilskuddet. Tilskudsmodtager vil orienteres herom i et afgørelsesbrev.

Hvorvidt tilskuddet bortfalder helt eller delvist afhænger af, hvilke betingelser, der er overtrådt.

- Tilskuddet vil bortfalde helt for de arealer, hvor kriterierne for tilskudsberettigelse ikke er opfyldte.
- Tilskuddet vil nedsættes for de arealer, hvor tilskudsmodtager har tilsidesat sine forpligtelser

Landbrugsstyrelsen beregner for hver sag en sanktionsprocent, som fastsætter, hvor meget tilskuddet skal nedsættes. Det gælder dog ikke i de tilfælde, hvor tilskuddet bortfalder. Beregningen sker på baggrund af en konkret vurdering af følgende forhold:

- 1) *Alvor*: Hvor alvorlig er overtrædelsen i forhold til ordningens formål
- 2) *Omfang*: Hvilken virkning har overtrædelsen på ordningen som helhed?
- 3) *Varighed*: Hvor længe vil arealet være påvirket af overtrædelsen?
- 4) *Hyppighed*: Har tilskudsmodtager inden for de sidste fire år haft en lignende situation?

Generelt betragtes gentagne overtrædelser som en skærpende omstændighed, som kan føre til en skærpelse af sanktionen.

I det tilfælde, at tilskudsmodtageren har gjort sig skyld i både et tilskudskriterie og en tilskudsforpligtelse, vil der forud for fastsættelsen af sanktionsprocenten beregnes et nyt tilskudsberettiget areal.

4.3.3 Tilbagebetaling

Hvis udbetalingen har fundet sted på det tidspunkt, hvor Landbrugsstyrelsen konstaterer et brud på et tilskudskriterie eller en tilskudsforpligtelse, vil tilskudsmodtageren blive mødt af et tilbagebetalingskrav.

Tilbagebetalingskravet vil i første omgang svare til det beløb, som tilskuddet blev nedsat med i henhold til sanktionsprocenten. Hvis betalingsfristen overskrides, vil kravet blive tillagt renter fra fristdagen og frem til den dag, hvor tilbagebetalingen gennemføres.

4.3.3.1 Frafald ved force majeure eller usædvanlige begivenheder

Tilbagebetalingskravet kan undtagelsesvist frafalde, hvis den manglende overholdelse skyldes force majeure eller usædvanlige begivenheder. Det kan eksempelvis være:

- Ansøgers død
- Ansøgers uarbejdsdygtighed i længere tid
- Ekspropriation som ikke kunne forudses ved ansøgningsfristen
- Naturkatastrofer

Kompetencen til at træffe afgørelse om frafald af tilbagebetalingskrav er henlagt til Landbrugsstyrelsen. Ansøger skal derfor rette henvendelse til Landbrugsstyrelsen, hvis han ønsker at påberåbe sig force majeure eller usædvanlige omstændigheder. Ansøger skal ved underretningen dokumentere, at den særlige begivenhed er skyld i den manglende overholdelse.

4.3.4 Klagemuligheder

Det er muligt at klage over Landbrugsstyrelsens afgørelse. Klagefristen er fire uger.

Klagen skal være skriftlig med angivelse af de punkter, hvor man anser den påklagede afgørelse for urigtig samt en begrundelse her for.

Landbrugsstyrelsen vurderer herefter, om der er anledning til at genoptage sagen. Såfremt Landbrugsstyrelsen fastholder deres afgørelse i sagen, videresendes klagen sammen med styrelsens kommentarer til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse i sagen.

En klage har som udgangspunkt ikke opsættende virkning. Det betyder, at Landbrugsstyrelsens afgørelse er gældende, indtil den eventuelt ændres.

